

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2006-1-3 (Muafiyet)
Karar Sayısı : 06-31/380-97
Karar Tarihi : 28.4.2006

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Mustafa PARLAK
Üyeler : Tuncay SONGÖR, Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI,
M.Sıraç ASLAN, Süreyya ÇAKIN, Mehmet Akif ERSİN.

B. RAPORTÖRLER : Cengiz SOYSAL, M. Selim ÜNAL,
C. Atalay HATİPOĞLU

C.BİLDİRİMDE BULUNAN : - Aygaz A.Ş.
Temsilcisi: İ. Yılmaz ASLAN
Maya Akar Center 100/10 Esentepe/İstanbul

D. TARAFLAR : - Aygaz A.Ş.
Büyükdere Cad. 145/1 Zincirlikuyu/İstanbul
- İpragaz A.Ş.
19 Mayıs Cad. No:4 Nova Baran Plaza Kat:13-16
Şişli/İstanbul
- Pegagaz A.Ş.
Fuat Paşa Sok. No:26 Kat:4/2 34880 Kartal/İstanbul

E. DOSYA KONUSU : **Aygaz A.Ş., İpragaz A.Ş. ve Pegagaz A.Ş.**
arasında kurulması planlanan ortak girişime izin verilmesi talebi.

10 **F. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 2.1.2006 tarih ve 23 sayılı ile intikal eden ve eksiklikleri en son 21.4.2006 tarih, 2425 sayılı yazı ile tamamlanan bildirim üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 7. maddesi ile 1997/1 sayılı Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'in ilgili hükümleri uyarınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 16.3.2006 tarih, 2006-1-3/MM-06-CS sayılı Ön İnceleme Raporu ve 24.4.2006 tarih, 2006-1-3/BN-06-CS sayılı Bilgi Notu, 20.3.2006 tarih, REK.0.05.00.00-130/40 sayılı Başkanlık önergesi ile 06-31 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

20 **G. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:** İlgili Rapor'da; Aygaz A.Ş., İpragaz A.Ş. ve Pegagaz A.Ş. arasında, deniz yoluyla getirilen LPG'nin karaya pompalanması amacıyla ortak inşa edilmesi planlanan tesisleri işletmek üzere oluşturulan ortak girişimin 1997/1 sayılı Tebliğ kapsamında izne tabi bir birleşme işlemi olmadığı ancak 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında olduğu, dolayısıyla menfi tespit belgesi verilemeyeceği, bununla birlikte söz konusu

ortak girişimin Kanun'un 5. maddesinde yer alan unsurları taşıması nedeniyle bireysel muafiyet alabileceği ifade edilmektedir.

H. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. İşlemin Niteliği

- 30 Dosyada yer alan bilgilere göre bildirim konusu işlem, İzmir ilinin Aliğa ilçesindeki Karaağaç Koyu'nda gemi bağlama şamandıra sistemi ile buna bağlı olarak karada ara depo ve pompalama tesisinin inşası ve daha sonra kurulacak olan ortak girişim tarafından bu tesisin işletilmesini içermektedir. Söz konusu işlem ile LPG dağıtım faaliyetinde bulunan Aygaz A.Ş., İpragaz A.Ş. ve Pegagaz A.Ş. anılan alanda işbirliği yapmış olacaktır.

- 40 Kurucu ortaklar (Aygaz A.Ş., İpragaz A.Ş., Pegagaz A.Ş.) tarafından inşa edilecek tesis, kıyıya 1300 m. mesafede bulunacak bir şamandıralı gemi bağlama sistemini, bu sistem ile kıyı arasında ayrı ayrı döşenecek olan iki adet 14" çapında denizaltı borusunu, bu borulardan gelen LPG'nin pompalardan sürekli olarak gönderilmesini temin etmek üzere kurulacak üç adet ara depo ve bunlara bağlı üç adet booster pompayı içermektedir. Sözü edilen tesisler, tankerler ile ithal edilen LPG'nin, güvenli bir şekilde karadaki depolara pompalanması amacıyla kullanılmaktadır.

- 50 Bildirim formundaki bilgilere göre, söz konusu işlem ile LPG yüklü gemilerin yüklerini kıyıya çok yaklaşımadan boşaltabilmeleri, tahliye edilen LPG'nin emniyetli bir şekilde karaya pompalanması sağlanacaktır. Ayrıca, kurucu teşebbüslerin söz konusu tesisi birlikte inşa edilmesinde yatırım maliyeti kurucular arasında paylaşılmış olacaktır. Bu hususlara ilaveten; tesisin kurucu ortaklardan bağımsız bir teşebbüs tarafından işletilmesi amaçlanmaktadır. Kuruculardan başka şirketlerin de tesislerden faydalanması amaç edinilmiştir.

H.2. Taraflar

H.2.1. Aygaz A.Ş. (Aygaz)

Bildirim konusu işlemin taraflarından Aygaz, LPG dağıtım faaliyetleri ile uğraşan Koç Grubu bünyesindeki bir şirket olup Koç Holding (Koç Ailesi) tarafından kontrol edilmektedir. Şirketin ortaklık yapısı aşağıdaki gibidir:

Tablo 1 – Aygaz'ın Hissedarlık Yapısı

Hissedarlar	Hisse Oranı (%)
Koç Holding A.Ş.	40,68
Liquid Petroleum Gas	30,80
Temel Ticaret ve Yatırım A.Ş.	3,88
Zer Madencilik A.Ş.	0,61
Nazar Pazarlama A.Ş.	0,33
Suna KIRAÇ	1,44
Mustafa Rahmi KOÇ	1,41
Semahat Sevim ARSEL	1,41
Mustafa Vehbi KOÇ	0,48
Yıldırım Ali KOÇ	0,48
Mehmet Ömer KOÇ	0,48
İpek KIRAÇ	0,02
Halka Açık	17,98
Toplam	100,00

- 60 Yine LPG dağıtım faaliyeti ile iştirak etmekte olan Mogaz Petrol Gazları A.Ş.'nin kontrolü de Koç Grubu tarafından sağlanmaktadır.

Koç Grubu, 2005 yılında açılan özelleştirme ihalesinde, en yüksek teklifi vererek Tüpraş'ı devralma hakkını kazanmıştır.

Aygaz'ın LPG dağıtım pazarındaki payı 2004 yılı itibarıyla %(....) olup Mogaz'ın aynı yıl elde ettiği pazar payı %(....) olarak gerçekleşmiştir. Dolayısıyla, Koç Grubu'nun LPG dağıtım pazarındaki toplam payı %(....)'dir.

70 H.2.2. İpragaz A.Ş. (İpragaz)

Türkiye'de faaliyet gösteren ve yabancı sermayeli bir şirket olan İpragaz'ı, %99,88'lik hissesine sahip olan Fransız menşeli Compagnie des Gaz de Petrole Primağaz (Primağaz) kontrol etmektedir. İpragaz'ın hissedarlık yapısı aşağıdaki gibidir:

Tablo 2 – İpragaz A.Ş. Hissedarlık Yapısı

Hissedar	Hisse Oranı (%)
Compagnie des Gaz de Petrole Primağaz	99,88
Evas Ev Aletleri San. Ltd. Şti.	0,09
Tüpsan Tüp İmalatı San. Ltd. Şti.	0,02
Bizimgaz Tic. ve San. A.Ş.	0,01
Selim Şiper	0,00
Toplam	100,00

- 80 Primağaz'ın kontrolünde olup Türkiye'de LPG dağıtım faaliyetinde bulunan bir diğer şirket de Bizimgaz Tic. ve San. A.Ş. (Bizimgaz)'dir. İpragaz ve Bizimgaz'ın LPG dağıtım pazarından 2004 yılında elde ettiği paylar sırasıyla %(....) ve %(....) olup, Primağaz Grubu'nun toplam pazar payı %(....) olarak gerçekleşmiştir.

H.2.3. Pegagaz A.Ş. (Pegagaz)

Habaş Grubu içinde yer alan Pegagaz'ın %99,91'lik hissesi, Habaş Petrol Ürünleri San. ve Tic. A.Ş.'yi de kontrol eden Mehmet Rüştü Başaran'ın kontrolü altındadır. Pegagaz'ın hissedarlık yapısı aşağıdaki gibidir:

90

Tablo 3 – Pegagaz A.Ş. Hissedarlık Yapısı

Hissedar	Hisse Oranı (%)
Mehmet Rüştü Başaran	99,92
Güllü Başaran	0,03
Aysel Başaran	0,01
Gülsen Altıntuğ	0,03
Fikriye Filiz Haseki	0,01
Toplam	100,00

Pegagaz gibi Habaş Grubu içinde yer alan ve yine LPG dağıtım ile iştirak eden Asgaz Anadolu Sınai Gazlar A.Ş.'nin 2004 yılında LPG dağıtım pazarından elde ettiği pay %(....)'dir. Pegagaz'ın aynı pazardaki %(....)'lik payı birlikte ele alındığında, Habaş Grubu'nun LPG dağıtım pazarındaki toplam pazar payı 2004 yılı itibarıyla %(....) olarak gerçekleşmiştir.

H.3. İlgili Pazar

H.3.1. İlgili Ürün Pazarı

- 100 Her ne kadar bildirim formunda, terminal ve pompalama hizmetleri ilgili ürün pazarının belirlenmesinde kullanılmış olsa da, depolama faaliyetinin LPG dağıtım faaliyetinden ayrı ele alınamayacağı, dağıtım işleminin ayrılmaz bir aşaması olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu konu, akaryakıt dağıtımına ilişkin pazar tanımında da gündemde olmakla birlikte, 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu'nda 'Lisanslı Depoculuk' şeklinde ayrı bir piyasa faaliyeti tanımlanmış olmasına rağmen son dönemlerdeki Kurul kararları dahil olmak üzere fiilen böyle bir pazarın henüz oluşmamış olması nedeniyle depoculuk/terminal ya da pompalama hizmetleri gibi bir tanıma gidilmemiş ve ilgili pazar tanımı beyaz/siyah petrol ürünleri dağıtım pazarı şeklinde tanımlanmıştır. LPG'ye ilişkin olarak ise 'Lisanslı Depolama' ya da benzeri bir piyasa tanımının ilgili Kanun'da bulunmadığı görülmektedir. 5307 sayılı LPG Piyasası Kanunu'nun 5. maddesinden; depolama faaliyetinin ancak LPG dağıtım lisansı sahibi şirketlerce yapılabileceği anlaşılmaktadır. Yani, akaryakıt dağıtım piyasasında olduğu gibi depolama faaliyeti için ayrı bir lisans alınması zorunluluğu getirilmediği gibi, LPG dağıtım faaliyetinde bulunmayan şirketler depolama yapamayacaklardır. Bu unsurların hepsi bir arada değerlendirildiğinde, terminal ve pompalama hizmetlerinin faaliyetinin LPG dağıtımında önemli bir aşaması olduğu, önceki Rekabet Kurulu Kararları da dikkate alındığında, "LPG dağıtım pazarı" ilgili ürün pazarı olarak belirlenmiştir.

120

H.3.2. İlgili Coğrafi Pazar

- İlgili coğrafi pazarın, her depolama tesisinin bulunduğu coğrafi konuma ve tesislerin nakliye maliyetlerine göre belirlenen "ikmal yapabilme mesafesi"ne göre belirlenmesi isabetli bir yöntem olmayacaktır. İlgili ürün pazarına ilişkin değerlendirmede de belirtildiği üzere, depolama işinin, tarafların faaliyette bulunduğu "LPG dağıtım pazarı"nın en önemli aşamalarından biri olması nedeniyle dağıtım faaliyetinin bir parçası olduğu görülmektedir. LPG dağıtım faaliyetinin Türkiye çapında gerçekleştirilen bir faaliyet olduğu göz önüne alındığında, ilgili coğrafi pazar "Türkiye Cumhuriyeti sınırları" olarak belirlenmiştir.

130

H.4. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

Konuya ilişkin bildirim 1997/1 sayılı Tebliğ kapsamında bir birleşme/devralma bildiri niteliğinde yapıldığı görülmektedir. Tarafların işlemin Kanun'un 7. maddesi kapsamında izin alabilecek bir birleşme olması yönündeki iddialarının gerekçeleri şu şekilde özetlenebilir:

140

- İnşa edilecek tesislerin daha sonra kurulacak ve tarafların ortak kontrole sahip olacakları bir Ortak Girişim tarafından işletileceği,
- Bu ortak girişimin bağımsız bir iktisadi varlık olarak (bağımsız ve tek başına, kurucularından ayrı muhasebe, personel, yönetim organı gibi tüm fonksiyonlara sahip tam işlevsel tüzel kişilik olarak) faaliyetlerini sürdüreceği,

- 150
- Yine şirketin özerkliğini vurgulayacak şekilde Ortak Girişim'de süresiz olarak faaliyet gösterecek olduğu,
 - ilgili ürün pazarının, "deniz taşıtları ile taşınan LPG'nin karaya aktarılması için gereken terminal ve pompalama hizmetleri pazarı" şeklinde tanımlanması gerektiği,
 - Bu ilgili ürün pazarına dayanarak, işlemin taraflarının başka bir ürün pazarı olan LPG dağıtım pazarında birbirlerine rakip oldukları ancak işleme ilişkin ilgili pazarda sadece Koç Grubu'nun TÜPRAŞ özelleştirmesi ile sahip olduğu tesislerin bulunduğu,
 - Kuruculardan sadece birinin ilgili pazarda faaliyetinin bulunması nedeniyle, -Kurul'un Metro-Migros kararında da belirttiği üzere- işlemin rekabetin kısıtlanması yönündeki sakıncaları ortadan kaldırdığı,
 - Bu nedenle, ortak girişimin LPG dağıtım pazarında koordinasyon doğurucu değil, "deniz taşıtları ile taşınan LPG'nin karaya aktarılması için gereken terminal ve pompalama hizmetleri pazarı"nda yoğunlaşma doğurucu olduğu,
 - Bu özelliklere dayanarak, ortak girişimin 1997/1 sayılı Tebliğ'de yer alan izne tabi ortak girişimler tanımına uyduğu, bu nedenle de konuya ilişkin 1997/1 sayılı Tebliğ kapsamında izin başvurusunda bulunulduğu,
 - İşlemin yeni bir hakim durum yaratılması ya da mevcut bir hakim durumun güçlendirilmesi sonucunu doğurmayacağı.
- 160

170

Tarafların bildirim formunda da belirttiği üzere, bir ortak girişimin yoğunlaşma doğurucu kabul edilerek 1997/1 sayılı Tebliğ kapsamında izne tabi olması ya da 'koordinasyon riski doğurucu' kabul edilerek Kanun'un 4. ve 5. maddeleri kapsamında değerlendirilmeleri hususunda yapılacak değerlendirmelerdeki başlangıç noktasını 1997/1 sayılı Tebliğ'de yer alan izne tabi ortak girişimlere ilişkin tanım oluşturmaktadır. Tebliğ'in "Birleşme ve Devralma Sayılan Haller" başlıklı 2. maddesinde ortak girişimlerle ilgili olarak yer alan;

180

"Amaçlarını gerçekleştirmek üzere işgücü ve malvarlığına sahip olacak şekilde bağımsız bir iktisadi varlık olarak ortaya çıkan ve taraflar arasındaki veya taraflarla ortak girişim arasındaki rekabeti sınırlayıcı amacı veya etkisi olmayan ortak girişimler (joint-venture)."

ifadesiyle Tebliğ'deki tanıma uyan işlemler yoğunlaşma doğuran ortak girişimler olarak tanımlanırken, bunun dışında kalan ve kurucuların belirli alanlarda işbirliği yapmalarını amaçlayan (ortak üretim, dağıtım, AR-GE vb.) ortak girişimler Kanun'un 4. ve 5. maddesi çerçevesinde değerlendirilebilmektedir. Söz konusu tanımda üç unsur dikkati çekmektedir:

- 190
- Ortak kontrol altında bir teşebbüsün bulunması (ortak kontrol),
 - Bu ortak girişimin 'bağımsız bir iktisadi varlık' olarak ortaya çıkması,
 - Taraflar arasındaki veya taraflarla ortak girişim arasındaki rekabeti sınırlayıcı amacı veya etkisi olmaması.

Bildirime konu işlem ele alındığında, tarafların da belirttiği üzere kurulacak olan ortak girişim, kurucuların ortak kontrolü altında olacaktır. Karar alma ve yönetim mekanizması açısından Ortaklık Sözleşmesi'nin 5.1. maddesi

uyarınca toplantı ve karar nisabında %80 oy oranı aranmaktadır. Yönetim kurulunda üç ortağın birer temsilci ile temsil edileceği ve her hissedarın oyunun sermaye katılım oranında olacağı (%33,33) dikkate alındığında, ortak kontrolün varlığının açık olduğu görülmektedir.

200

Ortak girişim sözleşmesinin 2.2. maddesinde, şirketin şamandıra ve her türlü deniz sistemleri için ilgili devlet ve özel kurumlara müracaat edebileceği ve her türlü kullanım ve işletim ruhsatları alabileceği belirtilmektedir. Yine sözleşmenin 5.9. maddesinde ortak girişim şirketinin görevleri sıralanmış ve bu kapsamda ortak girişimin ilgili pazarda (bildirim formunda belirlenmiş ilgili ürün pazarı olan terminal ve pompalama hizmetleri) faaliyetlerini tek başına sürdüreceği şekilde yapılandırılması sağlanmıştır. Ortak girişim sözleşmesine dahil olan teşebbüsler de ortak girişimden bedeli karşılığında hizmet alabileceklerdir (Madde 5.10). Sözleşmenin madde 5.11.'i uyarınca, şirket ortakları haricinde sistemden faydalanmak isteyen LPG dağıtım firmalarının şirketin belirleyeceği rayiç bedeller üzerinden bir geçiş bedeli ödenmesi suretiyle hizmet alabileceklerdir. Ayrıca ne ortak girişimin sadece kuruculara hizmet vermesi ne de kurucuların sadece ortak girişimden hizmet alması gibi bir münhasırlık söz konusudur. Bütün bu özellikler, kurulacak ortak girişimin tam işlevsel olarak (full functional) faaliyet göstereceği yönünde gösterge olarak kabul edilebilir.

210

Bildirim formunda, ortak girişimin rekabeti sınırlayıcı amaç veya etkisinin olmadığı öne sürülerek, işlemin yoğunlaşma doğurucu bir ortak girişim olduğu ileri sürülmektedir. Bu iddianın temel noktasını ortak girişim ile kurucuların farklı pazarlarda faaliyet gösterecek olmaları¹, kuruculardan sadece Aygaz'ın TÜPRAŞ özelleştirmesi neticesinde sahip olacağı tesisler ile ortak girişime ilgili coğrafi pazarda rakip olacağı, bu durumunsa rekabetin koordinasyonu riskini oluşturmayacağı belirtilmiştir.

220

Daha önce de belirtildiği üzere, terminal ve depolama hizmetleri ayrı bir pazar olarak alınmamakta, bu faaliyetlerin LPG dağıtım pazarının lojistiğini oluşturduğu kabul edilmektedir. Bu kapsamda, kurulacak olan ortak girişim de, tam işlevsel olsun ya da olmasın, tarafların ana faaliyetlerini gerçekleştirmelerine yönelik olarak tek bir alt faaliyette (terminal ve depolama hizmetlerinde) işbirliği yapmalarına yönelik bir oluşumdur. Bir an için bildirimde yapılan ilgili pazar tanımlarının doğru olduğu ve terminal hizmetleriyle LPG dağıtımının ayrı pazarlar olduğu kabul edilse dahi, bu pazarlar dikey yapı içinde doğrudan etkileşim içindeki faaliyetlerdir. Bu nedenle, LPG pazarında rakip olan teşebbüslerin LPG dağıtımına yönelik terminal ve pompalama hizmetlerinde girişecekleri işbirliğinin rekabetin koordinasyonu riskini taşımayacağını ileri sürmenin de mümkün olmadığı kanaatine varılmıştır.

230

Kurulacak ortak girişimin rekabetin koordinasyonu riskini doğuran bu yapısının, söz konusu oluşumu 1997/1 sayılı Tebliğ'de yer alan tanımın kapsamı dışına çıkardığı, başka bir ifadeyle söz konusu ortaklığın 1997/1

240

¹ Bildirimde ortak girişimin deniz taşıtları ile taşınan LPG'nin karaya aktarılması için gereken terminal ve pompalama hizmetleri pazarında faaliyet göstereceği, kurucuların (Aygaz, İpragaz ve Pegagaz) ise LPG dağıtım pazarında faaliyet gösterdiği belirtilmektedir.

sayılı Tebliğ kapsamında bir birleşme/devralma işlemi olmadığı anlaşılmaktadır.

1997/1 sayılı Tebliğ ve dolayısıyla Kanun'un 7. maddesi kapsamı dışında olan bu ortak girişim için yapılacak değerlendirmede gelinen nokta, söz konusu ortaklığın Kanun'un 4. maddesi kapsamında olup olmadığı, yani menfi tespit belgesi alıp alamayacağıdır.

- 250 Kanun'un 4. maddesi, *doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran **yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmaları*** hukuka aykırı ve yasak ilan etmektedir. 1997/1 sayılı Tebliğ kapsamında yapılan değerlendirmede de belirtildiği üzere, bildirim konu işlem aynı pazarda rakip olarak faaliyet göstermekte olan teşebbüslerin lojistik destekle ilgili bir faaliyette işbirliği yapmalarına yönelik olmakla birlikte taraflar arasında rekabetçi davranışların koordinasyonuna yönelik risk taşımakta, Kanun'daki ifadeyle rekabeti kısıtlama etkisi doğurabilecek nitelikte bir anlaşma niteliğine bürünmektedir. Dolayısıyla, söz konusu ortaklığın Kanun'un 4. maddesi
- 260 kapsamına girdiği ve menfi tespit belgesi almasının söz konusu olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kanun'un 4. maddesi kapsamında olan bu işlemin Kanun'un 5. maddesi kapsamında muafiyetten yararlanmasına ilişkin değerlendirme aşağıdadır:

a. Malların üretim veya dağıtım ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanması

- 270 Geçmiş dönemlerde LPG ithalatı ağırlıklı olarak TÜPRAŞ tarafından yapılmakta iken, özel sektör dağıtım firmalarının bu ithal faaliyetlerindeki payının son yıllarda artış eğilimi içinde olduğu görülmektedir. Esas itibarıyla, söz konusu ithal faaliyetlerinde kilit noktalardan birini ithalata yönelik deniz bağlantılı terminal hizmetleri oluşturmaktadır. Nitekim TÜPRAŞ'ın özelleştirilmesine ilişkin kararda, Aliağa bölgesinde LPG ithalatına yönelik lojistik destek faaliyetlerinin yetersizliğini de dikkate alarak, alıcı tarafa TÜPRAŞ'ın LPG ithalatına ilişkin tesislerini üçüncü taraflara üç yıl boyunca kullandırması koşulunu getirilmiştir.
- 280 Görüldüğü üzere TÜPRAŞ kararı ile bu bölgede söz konusu lojistiğin yetersizliği ortaya konulmuştur. Dolayısıyla bu bölgeye yeni terminal yatırımının yapılmasının başlı başına LPG tedarikinde ekonomik bir gelişme olarak kabul edilebileceği görülmektedir.

Ölçek ekonomisi dikkate alındığında da, üç ayrı firmanın aynı bölgeye üç ayrı terminal kurması yerine, ortak bir terminal kurarak bu terminal ve pompalama hizmetleri vermesinin, maliyet avantajları yanında çevreye etkileri bakımından da olumlu olacağı kanaatine varılmıştır.

- 290 Tesisin inşa maliyetlerinin paylaşılmasının yanında, ortak girişimin taşıma maliyetlerinde de etkinlik yaratacağı anlaşılmaktadır. Şöyle ki; birbirine yakın

300 dolun tesisleri bulunan LPG dağıtım şirketlerinin, aynı tedarikçiden aldıkları LPG'yi genellikle ortak gemilerle taşıttıkları görülmektedir. Aliağa bölgesindeki dolun tesislerinin birbirine yakın olmasından dolayı, LPG'nin kurucu teşebbüsler ve/veya diğer teşebbüslerin ortak gemilerle getirilerek ithalatın ortak girişim üzerinden gerçekleştirilmesinin de taşıma maliyetlerine olumlu yansıtacağı ileri sürülmektedir. Ege bölgesinde dağların denize dik uzanması sebebiyle kıyı şeridinin girintili çıkıntılı olmasına bağlı olarak gemilerin bölge içerisinde bir koydan diğer koya gitmesinin zorlaştığı ve birden fazla teşebbüs için LPG taşıyan bir geminin her teşebbüs için ayrı limanlara yanaşması durumunda belirli ödemelerden kaynaklanan masrafların artmasının da, bölgede tek tesisin ortak kurulması ve işletilmesine ilişkin avantajları ortaya çıkardığı görülmektedir.

310 Yukarıda sayılan maliyet avantajlarının yanında, söz konusu alanda sadece bir tesisin kurulmasının mümkün olduğu ve dolayısıyla bu tesisin kurulmasına ilişkin LPG dağıtım firmalarının bir araya gelerek ortak bir tesis kurmaları yönünde Denizcilik Müsteşarlığı'nın bir yönlendirmesi bulunduğu görülmektedir. Dosyada bulunan Denizcilik Müsteşarlığı'nın 17.6.2004 tarih ve 3651 sayılı yazısında; aynı bölgede birden fazla tesisin inşası için taleplerin bulunduğu, ancak birden fazla tesisin çevre güvenliği açısından sakıncalı olduğu, mevcut durumda yalnızca bir tesisin kurulmasına izin verilebileceği ve LPG dağıtım şirketlerinin ihtiyaçlarına ortak bir şirket tarafından işletilecek tek tesis ile çözüm bulunabileceği ifade edilmiştir.

320 Yapılan bildirimde ayrıca; bölgede mevcut durumda sadece TÜPRAŞ'ın söz konusu lojistik desteği verdiği, bu durumda rakip LPG teşebbüslerin koordinasyon içinde olmayan LPG ithalatlarında gemilerin ikmal günlerinin aynı günlere denk gelmesi halinde gemilerin beklemesi riskinin ortaya çıktığı ve bu sürelerin ek bir maliyet oluşturduğu belirtilmekte, ortaklık anlaşması ile bu ek maliyetlerin de ortadan kalkacağı ileri sürülmektedir.

Bu bilgiler ışığında, Aygaz-İpragaz-Pegagaz ortaklığı ile Karaağaç/Aliağa koyunda gemi bağlama şamandıra sistemi kurmak ve işletmek amacına yönelik oluşturulacak işbirliğinin ekonomik gelişme sağlayacağı görülmektedir.

b. Tüketicinin bundan yarar sağlaması

330 Bildirim konusu işlemin tüketici yönünden değerlendirilebilmesi bakımından öncelikli olarak Denizcilik Müsteşarlığı'nın yukarıda bahsi geçen yazısına değinmek yerinde olacaktır. Denizcilik Müsteşarlığı'nın söz konusu yazısında, İzmir'in Aliağa bölgesinde LPG şirketlerinin tek tek şamandıra sistemi kurmak yerine bir araya gelerek ortaklaşa bir çözüm geliştirmelerinin tercih edileceği ifade edilmektedir. İdarenin bu yönde bir politika tercihinde bulunuyor oluşu, esasında, terminal sisteminin bir ortak girişim tarafından işletilmesinden beklenen sosyal faydayı göstermesi bakımından dikkat çekicidir. Kıyı şeritlerinin daha etkin bir şekilde kullanılması, çevre ve bölge halkına zarar verebilecek kaza risklerinin azaltılması gibi yönleriyle öne çıkan bu sosyal faydanın, kısa ve uzun vadede rakamlarla değerinin gösterilmesi zor olmakla birlikte, genel olarak bütün tüketicilere yarar sağladığını belirtmek yanıltıcı olmayacaktır.

Bir önceki başlık altında da belirtildiği üzere, başvuruya konu ortak girişim, yaratacağı etkinlik sayesinde hem ortaklarına hem de bu tesisten yararlanacak üçüncü taraflara bir maliyet avantajı sağlamış olacaktır. Çok genel olarak, ekonomik etkinlik sonucu oluşan herhangi bir maliyet avantajının, nihayetinde tüketicilere yansıtılacağını iddia etmek mümkündür.

c. İlgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması

350

Esas itibarıyla bu koşulun, hakim durum ve pazar gücü kavramları ile daha yakından ilişkili olduğu görülmektedir. Hakim durumun ya da yüksek pazar gücünün söz konusu olduğu durumlarda anti-rekabetçi etkiler yaratan bir yatay anlaşmaya muafiyet verilmesi zorlaşmaktadır. Bu nedenledir ki, bu koşulun değerlendirilmesi yapılırken ön plana çıkan nokta, pazarın yapısal özellikleri olmalıdır.

360

Genel olarak tüplü-dökme-otogaz şeklinde üçlü bir sınıflandırmaya gidilen LPG'de 2004 yılı yurt içi satışları bir önceki yıla göre %4,6 oranında artarak yaklaşık 3.760 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde tüplü LPG ve otogaz satışlarında sırasıyla %0,1 ve %20,9 oranında bir artış gözlenirken dökme LPG satışları %11,9 azalmıştır. Toplam LPG satışlarının %48'i tüplü LPG, %37'si otogaz ve %15'i de dökme LPG'den ibarettir.

Türkiye piyasalarına LPG tedariginde TÜPRAŞ ön plana çıkmaktadır. Sektörün genel yapısı ve TÜPRAŞ'ın sektördeki yerinin anlaşılması bakımından, TÜPRAŞ'ın yıllar itibarıyla LPG satış ve ithalat-ihracat verilerinin incelenmesi yerinde olacaktır.

370

Tablo 4 - Yıllar İtibarıyla Tüpraş Yurtiçi LPG Satışları

Ürün (Kt)	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
LPG	2.726,2	2.976,0	2.887,2	3.555,7	3.044,0	2.567,0	2.125,5	1.605,7

Tablo 5 - Yıllar İtibarıyla Tüpraş Tarafından İthal Edilen Toplam LPG Miktarları

Ürün (Kt)	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
LPG	2.021	2.374	2.140	3.092	2.355	1.948	1.389	894

Tablo 6 - Tüpraş'ın Toplam Petrol Ürünü İhracatı

Ürün (Kt)	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
LPG	12,8	13,0	14,5	14,9	13,2	13,0	13,1	18,1

380

Bütün veriler birlikte değerlendirildiğinde TÜPRAŞ'ın gerek LPG satış gerekse ithal miktarlarında son senelerde bir düşüş gözlemlendiği söylenebilecektir. Bu durum, özellikle LPG ithalatının serbest bırakılması ve LPG dağıtım şirketlerinin kendi ithalat altyapılarını kurarak ithalata başlamaları ile açıklanmaktadır. 2004 yılı sonu itibarıyla TÜPRAŞ, Türkiye LPG tüketiminin %20,4'ünü üretmekte ve %45,6'sını tedarik etmektedir.

LPG dağıtım pazarında 54 teşebbüs faaliyet göstermektedir. Bu teşebbüslerin gerek değişik kullanım alanları bakımından ve gerekse toplam bakımından pazar payı bilgileri aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 7 - LPG Dağıtım Pazar Payları (%)

Şirketler	Tüplü Pazar Payı (%)	Isınma Pazar Payı (%)	Sanayi Pazar Payı (%)	Elektrik Pazar Payı (%)	Otogaz Pazar Payı (%)	Toplam	Toplam Pazar Payı (%)
Akçagaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Akgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Altingaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Anadolugaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Antgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Argaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Asgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Aygaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Bizingaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Bpgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Demirörengaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Erciyesgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ergaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Gapgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Gesan	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Güneygaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Güvengaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Güvenalgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Habaş	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Hizmetgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Hürgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İpragaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
K. Tüpgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kongaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Margaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mogaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Nargaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ocakgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Oralgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Oztekgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Pegagaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şarkgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Selçukgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Sorasgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Yamangaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Tüpgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Yeni Yücelgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Yücel Gaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Netgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Meramgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Akargaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Niğgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Erolgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Shell Gaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Aytemizgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Yurtgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Hasgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Hilalgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mavigölgaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şiringaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kalegaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Sel Gaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Hitit Gaz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Toplam	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	(.....)	100

390 Tablodan da görüldüğü üzere, ortaklığın taraflarının toplam pazar payları %(.....)'tür. Bununla birlikte, ortaklık konusunun sadece gemi bağlama ve şamandıra sistemi kurmaya yönelik olduğu ve tesisin üçüncü tarafların kullanımına da açık olduğu dikkate alındığında, ortak girişimle birlikte ilgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmasının söz konusu olmayacağı görülmektedir.

d. Rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan fazla sınırlanmaması

Muafiyet değerlendirmesinin son koşulunun temelinde, anlaşma ile beklenen faydalara ulaşırken rekabetin gereğinden fazla kısıtlanmasının engellenmesinin söz konusu olup olmadığıdır.

400 Bu noktada, Aygaz, İpragaz ve Pegagaz tarafından kurulacak olan ortak girişimin gerek yapısı gerekse işleyişi ve stratejik öneminin daha ayrıntılı incelenmesi yerinde olacaktır.

Ortak girişimin kuracak olduğu tesis Aliağa bölgesindedir. Ortaklık kapsamında inşa edilip işletilecek olan tesisler iki bölümden oluşmaktadır:

1. Gemi bağlama şamandıra sistemi ve deniz boruları,
2. Ara pompa ve depolama sistemi

410 Bildirim formunun ekinde yer alan krokiden, kurulacak olan tesisler esas itibarıyla TÜPRAŞ Aliağa tesislerinin yanında bulunan ve LPG dağıtım teşebbüslerine ait olan depolara hizmet vereceği anlaşılmaktadır. Tesisin söz konusu depolara uzaklığı 5.5 km'dir ve tesislerden bu depolara iletim yeraltına döşenmiş olan boru hatları ile sağlanacaktır. TÜPRAŞ tesislerinin yanındaki bu alanda sırasıyla Milangaz, BP, Bizimgaz, Pegagaz, Aygaz ve İpragaz'a ait depoların bulunduğu görülmektedir.

420 Esas itibarıyla ortaklık sadece şamandıra sistemi, deniz boruları ve ara pompa ve depolama sistemini kapsamakta, bu tesislerden depoların bulunduğu bölgeye kadar giden boru hatlarının işletimini ise dışarıda bırakmaktadır. Her ne kadar ortak girişime ait tesisler üçüncü tarafların kullanımına açık da olsa, söz konusu tesislerden Aliağa'daki depolama tesislerinin rasyonel bir şekilde hizmet alabilmeleri için tesislerle depolama alanı arasındaki boru hattına erişim² de önem kazanmaktadır. Bu boru hatları ortak girişim kapsamında olmadığı için her bir teşebbüsün (Aygaz, Pegagaz, İpragaz) kendine ait boru hattı üzerinde tasarruf hakkı olduğu görülmektedir. Hiç şüphesiz bu üç firmanın sistematik bir şekilde, bir başka deyişle aralarında anlaşarak belli firmaların bu boru hatlarından ve dolayısıyla şamandıra sisteminden yararlanmasını engelleyici davranışa girmeleri Kanun'un 4. madde ihlali anlamına gelebilecektir. Ancak, bu riskin söz konusu yapının muafiyet almasını engelleyici bir durum olmadığı görülmektedir. Ortak girişimin işleyişinde ya da boru hatlarının kullanılması rekabeti kısıtlayıcı bir durumun ortaya çıkması halinde konu Kanun'un 4. maddesi kapsamında ayrıca değerlendirilebileceği gibi, muafiyetin geri alınması işlemi de söz

430 konusu olabilecektir. Mevcut durumda bildirim kapsamında ise Milangaz, BP

² Esas itibarıyla ortak girişimin kuracağı tesislerin hemen yakınında TOTAL'e ait bir depolama tesisi bulunmakla birlikte, söz konusu tesisin şamandıra sisteminden yararlanmak için oldukça kısa bir mesafe için boru hattı döşemesinin yeterli olacağı, TOTAL için boru hattına erişimin bir sorun olmadığı görülmektedir.

ya da diğ er firmaların da boru hattına sahip üç teşebbüsten biriyle anlaşması halinde bağlantıyı sağlayabileceği anlaşılmaktadır. Kaldı ki, Milangaz'ın dahil olduğu Demirören Grubu'nun bu bölgede yer alan Nemrut Körfezi'nde Aytemiz, OPET ve Turkuaz firmaları ile kurdukları bir şirket vasıtasıyla iskele kurma hakkı aldıkları ve kara boru hattı için de Aliağa Belediyesi'nden kazı ruhsatı aldıkları bildirilmiştir.

440 Ortak girişimin işleteceği tesislerin kurucu firmalar ve üçüncü taraflarca ilk 5 yıl boyunca Ortak Girişim Sözleşmesi madde 5.10'da yer alan formül ile hesaplanacak bedel üzerinden hizmet alacağı ve bu süreden sonra da ortak girişimin bağımsız teşebbüs olarak belirleyeceği rayiç bedel üzerinden hizmet vermeye devam edeceği anlaşılmaktadır. Söz konusu bölgede, TÜPRAŞ özelleştirmesine ilişkin kararda da belirtildiği üzere ithalata yönelik lojistik tesislerin rekabetçi yapı için önemi dikkate alındığında, Denizcilik Müsteşarlığınca sadece bir tesis kurulmasına izin verilmesi nedeniyle bu tesisin ortak girişim şeklinde ve tüm dağıtıcılara eşit mesafedeki bağımsız bir ortak girişim şeklinde inşa edilmesi ve işletilmesi, sadece ekonomik ve teknik faydalara ulaşılması için değil, bölgede rekabetçi yapının sağlanması için de yerinde bir girişim olarak değerlendirilebilecektir.

I. SONUÇ

450 Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre:

Aygaz A.Ş., İpragaz A.Ş. ve Pegagaz A.Ş. arasında deniz yoluyla getirilen LPG'nin karaya pompalanması amacıyla ortak inşa edilmesi planlanan tesisleri işletmek üzere oluşturulan ortak girişimin 1997/1 sayılı Tebliğ kapsamında bir işlem olmadığına, ancak 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında bulunduğuna, dolayısıyla menfi tespit belgesi verilemeyeceğine, bununla birlikte söz konusu ortak girişimin Kanun'un 5. maddesinde yer alan hususları taşıması nedeniyle bireysel muafiyetten yararlandığına OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.